

Izmeklēšanas apskate

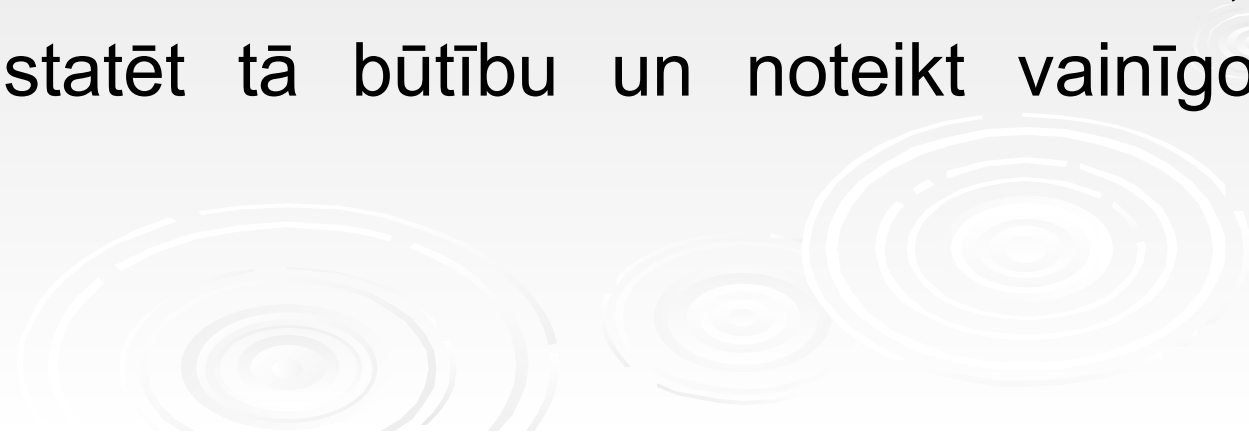
Kas ir apskate kriminālprocesā?

Apskate ir izmeklēšanas darbība, kuras gaitā izmeklēšanas darbības veicējs tieši uztver, konstatē un fiksē kāda objekta pazīmes, ja pastāv iespēja, ka šis objekts ir saistīts ar izmeklējamo noziedzīgu nodarījumu.

Notikuma vietas apskates jēdziens un nozīme

Notikuma vietas apskate:

1. procesuāla (izmeklēšanas) darbība;
 2. tās gaitā procesa virzītājs, personīgi apseko telpas vai apvidus iecirkni, kurā noticis vai varējis notikt izmeklējamais noziegums;
 3. meklējot un fiksējot pēdas un citus pierādījumus, pēta situāciju un noskaidro notikuma mehānismu;
 4. nolūkā konstatēt tā būtību un noteikt vainīgo personu.
-

Apskates objekts

Apskates objekts – vieta (apvidus teritorija, telpa) vai priekšmets, kas pakļauts apskatei.

1. Notikuma vietas apskate;
2. Apvidus teritorijas apskate;
3. Telpas apskate;
4. Transportlīdzekļa apskate;
5. Priekšmeta apskate;
6. Dokumenta apskate;
7. Līķa apskate;
8. Dzīvnieka apskate.

! Cilvēkam neveic apskati, bet cilvēku **aplūko** – tā ir atsevišķa izmeklēšanas darbība, kura tiek fiksēta aplūkošanas protokolā.

Apskates subjekts

Apskates subjekts ir persona, kurai ir pilnvaras veikt kriminālprocesu:

- 1) procesa virzītājam; (izmeklētājam)
- 2) izmeklēšanas grupas dalībniekam;
- 3) uzraugošajam prokuroram;
- 4) kriminālprocesa veikšanai pilnvarotai amatpersonai, kura izpilda procesa virzītāja, izmeklēšanas grupas dalībnieka vai tiesas uzdevumu veikt procesuālās darbības (procesuālo uzdevumu izpildītājs);
- 5) ekspertīžu iestādes ekspertam;
- 6) ekspertam, kas nestrādā ekspertīžu iestādē, ja procesa virzītājs uzdevis viņam veikt ekspertīzi;
- 7) revidentam procesa virzītāja uzdevumā;
- 8) izmeklētāja tiešajam priekšniekam;
- 9) amatā augstākam prokuroram;
- 10) izmeklēšanas tiesnesim;
- 11) apsūdzības uzturētājam.

Notikuma vietas apskates faktori:

1. NVA **neatliekamība** - ikviena šīs izmeklēšanas darbības aizkavēšanās var neatgriezeniski negatīvi ietekmēt visu tālāko izmeklēšanu, jo tā var novest pie svarīgu pierādījumu zuduma. Atšķirībā no citām izmeklēšanas darbībām notikuma vietas apskati nevar iepriekš plānot un izraudzīties tai optimālu laiku.
2. NVA vienmēr ir **sākotnējā izmeklēšanas darbība** - to uzsākot, parasti par notikumu nav, vai ir maz citas informācijas. Tas rada nepieciešamību vienlaikus ar apskati organizēt citas darbības un pasākumus šādas informācijas ieguvei.

Notikuma vietas apskates faktori:

3. NVA ir **neatkārtojama** izmeklēšanas darbība, jo vairums pēdu un pierādījumu pēc tās pirmreizējas izdarīšanas gan objektīvu, gan subjektīvu apstākļu ietekmē iet zudumā. Šis apstākļis prasa apskati veikt īpaši rūpīgi un pamatīgi, necerot uz iespēju šo darbību atkārtot vēlāk.
4. Notikuma vietas apskate ir **vienīgā** izmeklēšanas darbība, kurā policijas darbinieks **personīgi un tieši var uztvert situāciju**, kādā noticis noziegums. Tādēļ svarīgi, lai pēc iespējas notikuma vietas apskati izdarītu tas, kas noziegumu izmeklēs.

Notikuma vietas apskates vispārējie noteikumi

- NVA ir jāizdara tikai **no vispārējā uz atsevišķo** – vispirms ir jāizdara vispārējs pārskats, tad visas NV un tikai pēc tam detalizēta atsevišķu mezglu un priekšmetu apskate
- NVA jāizdara divos etapos:
 - 1) **statiskā apskate** - visu NV un katru objektu apskata neaizskarot, nofotografē, apraksta, izmēra, konstatē attālumu līdz 2 nekust. objektiem (orientieriem) u.t.t.,
 - 2) **dinamiskā apskate** - objektus ņem rokās, meklē un fiksē pēdas u.t.t.

- Ikviens notikuma vieta jāapskata pilnīgi, rūpīgi un pievēršot uzmanību pašām sīkākajām detaļām, izdalot **objektus, kuri vienmēr jāapskata sevišķi rūpīgi.**

Tie ir:

1. nozieguma priekšmeti – tie, uz ko vai pret ko vērsts noziegums (līķis, uzlauztais seifs u.tml.);
 2. nozieguma rīki – visi priekšmeti, ar kuru palīdzību noziegums izdarīts (laužņi, cirvji, pistoles);
 3. noziedznieka pēdas – tās materiālās dabas izmaiņas, kas radušās apkārtējā vidē noziedznieka rīcības rezultātā;
 4. lietas un priekšmeti, kurus atstājis noziedznieks.
- **negatīvo apstākļu izvērtēšana** - tādu faktu vai parādību esamība/neesamība, kura ir pretrunā ar notikuma norises loģiku.

Notikuma vietas apskates metodes

- **Ekscentriskā** - apskati sāk no notikuma vietas centra, virzās pa spirāli uz tās perifēriju;
 - **Koncentriskā** - apskati sāk no perifērijas, virzoties pa spirāli uz centru;
 - Sadalot notikuma vietu kvadrātos;
 - NVA veic virzoties pa līniju tās garumā;
 - NVA veic virzoties pa līkloču ceļā no vienas malas uz otru un atpakaļ;
 - NVA veic mezglos.
- !** Katrā apskatē jālieto tikai viena, tās sākumā **izvēlēta**, rīcības secība jeb **apskates metode**.

Notikuma vietas apskates stadijas

- **vispārējā apskate** - tās laikā notiek notikuma vietas pārskats, tās fotografēšana, mērīšana, svarīgāko mezglu izvēle detalizētai apskatei;
- **detalizētā apskate** – tās laikā rūpīgi apskata un pēta atsevišķus priekšmetus, kā arī fiksē pēdas un pierādījumus;
- apskates **noslēguma stadija**, kurā novērtē un noformē visus apskates rezultātus, noformē protokolu, iesaiņo izņemtās pēdas un pierādījumus.

Notikuma vietas apskates mērķi

romiešu septiņu locekļu formula:

- **kas noticis** - noskaidrot notikuma būtību;
- **kur noticis** - kura konkrēta apskatāmas notikuma vietas punkta un vai vispār šai vietā;
- **kad noticis**;
- **kādēļ** - ar kādu motīvu un mērķi;
- **ar ko** - kas bijis nozieguma rīks;
- **kā noticis** - kā noziedznieks iekļuvis notikuma vietā un kādā veidā to atstājis;
- **kas izdarījis** - konkrētā (ideāls variants) vai cita persona; kādas īpašības un pazīmes piemīt noziedzniekam

Svarīgi ir **jau** notikuma vietā rast atbildes:

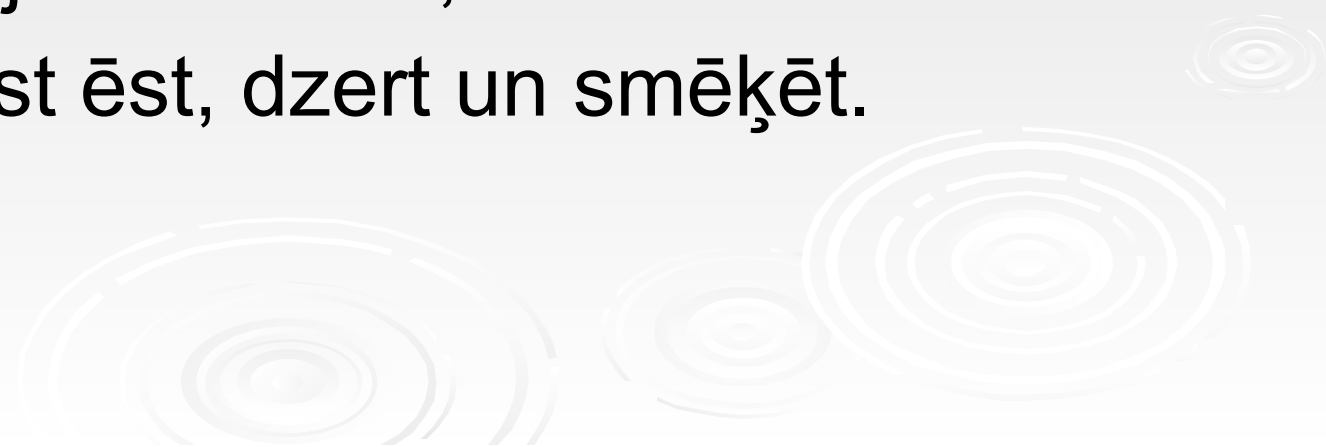
- pret ko izdarīts noziegums - kas ir cietušais;
- kas varējis zināt par notikumu vai to redzēt;
- kas atvieglojis nozieguma izdarīšanu; vai izvēlētais nodarījumu laiks un paņēmiens ir optimāls noziedzīgā mērķa sasniegšanai;
- kādas pēdas un pierādījumi varēja palikt uz/pie noziedznieka.

Nozieguma vietas apskates fāzes:

1. Pietuvojieties NN vietai
2. izveidojiet vietas nodrošinājumu un aizsardzību
3. uzsāciet sākotnējo apskati
4. izvērtējiet iespējas iegūt lietiskos pierādījumus
5. sagatavojiet aprakstošu raksturojumu – rakstveida, video, audio
6. veiciet fotografēšanu, videoierakstu

Uzvedība nozieguma vietā

- Notikuma vietā izmantojiet atbilstošus aizsardzības līdzekļus;
 - Kustību NV ierobežojiet līdz absolūtam minimumam;
 - NV nelietojiet telefonus;
 - NV nelietojiet tualetes;
 - NV nedrīkst ēst, dzert un smēķēt.
-

Notikuma vietas apskates laikā izmantojamie kriminālistikas tehnikas līdzekļi:

1. Norobežošanas līdzekļi - lentas, auklas u.c.;
2. Apgaismes līdzekļi – kabatas lukturi, pieres lukturi, UV-gaismas apgaismotāji; prožektoru u.c.;
3. Foto, video aparatūra;
4. Mērinstrumenti;
5. Līdzekļi pēdu izņemšanai – daktiloskopiskās plēves, pulveri, otas; mikrodaļu plēves; marle u.c.;
6. Līdzekļi pēdu iesaiņošanai – aploksnes, kartona kastītes, futlāri u.c.

Kriminālistiskā foto uzņemšana NVA

Nepieciešama, jo

1. Apstākļus;
2. Atrastos priekšmetus;
3. Izmeklēšanas darbību gaitu un rezultātus

ļauj: 1) ātri, 2) precīzi, 3) pilnīgi

fiksēt noziedzīga nodarījuma vietas

Metodes

```
graph TD; A[Metodes] --> B((ORIENTĒ JOŠĀ)); A --> C((PĀRSKAT A)); A --> D((MEZGLA)); A --> E((DETAĻU));
```

ORIENTĒ
JOŠĀ

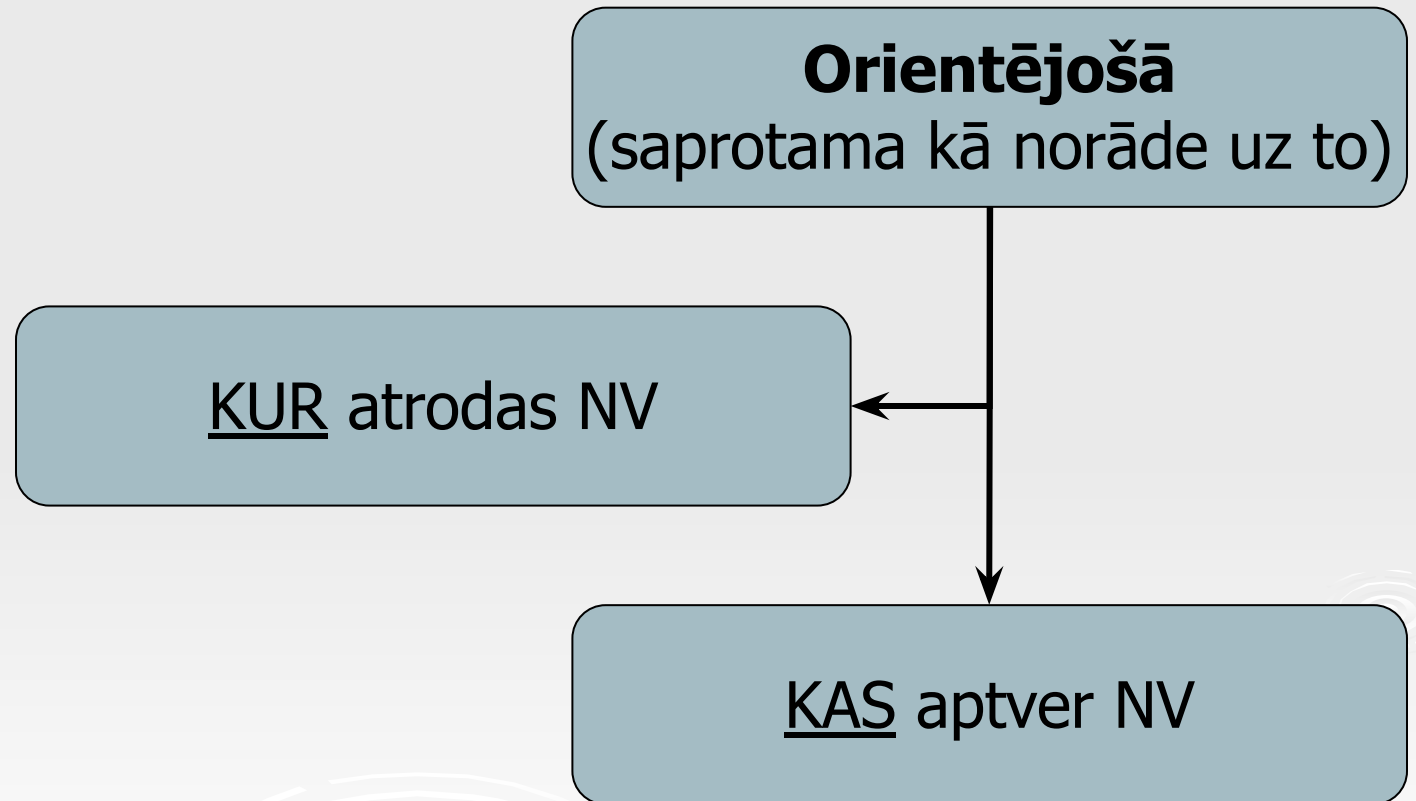
PĀRSKAT
A

MEZGLA

DETAĻU

Notikuma vietas apskates fotografēšanas metodes

- **Orientējošā – NV fotografēšana apkārtējā apvidus fonā.**

* Fotografēšanas kadrus (to robežas, virzienu) veido tā, lai nepieciešamības gadījumā varētu atjaunot un rekonstruēt NV.

* Jāizdara no vairākiem punktiem,

□ **Pārskata attēlo pašu NV, t.i., apvidus/telpas iecirkni, kurā noticis notikums.**

no kurām visspīgāk redzama visa NV,
gaitā, aplūkojot, tiek pārvietoti priekšmeti;

* Jāpielieto:

* Jāizdara **mēroglineāliem** punktiem, no kurām **vispīgāk** redzama visa NV;

* Jāveic **NV jāsākumā**, jo vēlāk procesa gaitā, aplūkojot, tiek pārvietoti priekšmeti;

* Jāpielieto:

□ mēroglineālu;

□ ja vairāki objekti, tie jānumurē.

PĀRSKATA

(attēlo pašu NV – apvidus/
telpas
iecirkni, kur)

Noticis
izmeklējamais
notikums

Palikušas pēdas, kas
satur informāciju
par NN

▣ Mezgla – atsevišķu NV fragmentu dokumentācija

MEZGLA

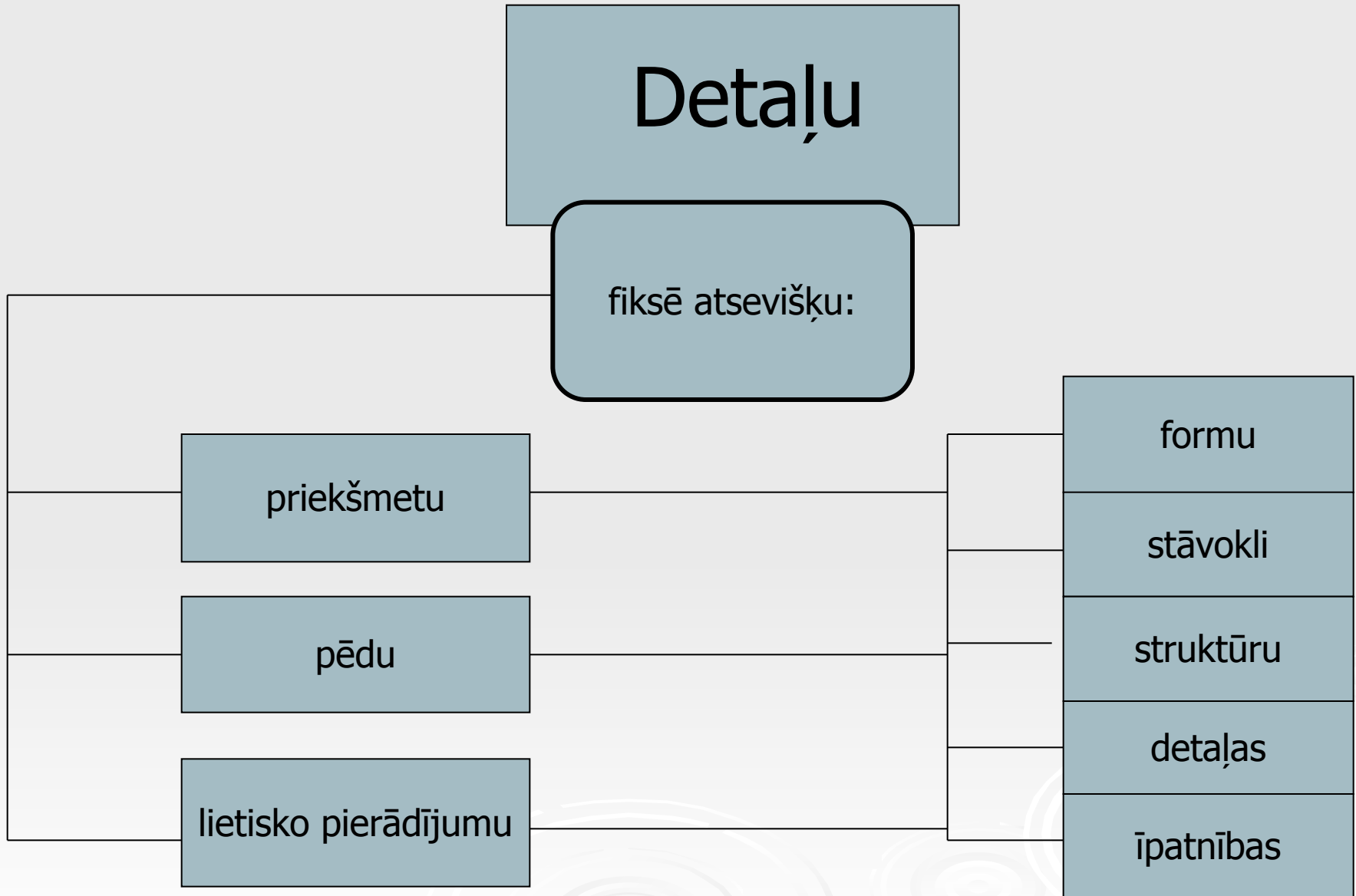
paredzēta atsevišķu NV
fragmentu dokumentācijai

* Pārskata attēls ir mezgla fotoattēla piesaistes līdzeklis.

Saistība ar pārskata foto
uzņemšanu *

* Pārskata attēls ir mezgla fotoattēla piesaistes līdzeklis.

☐ Detaļu – fiksē atsevišķus priekšmetus vai pēdas

ORIENTĒJOŠAIS FOTO

PÄRSKATA FOTO

MEZGLA FOTO

DETAĻU FOTO

Notikuma vietas apskate nozieguma vietā, ja ir pielietoti šaujamočči

- Notikuma vietas apskates protokolā obligāti fiksējamie dati:
 1. Cietušā stāvoklis un atrašanās vieta;
 2. Ieroča atrašanās vieta un stāvoklis;
 3. Čaulu un ložu izvietojums, norādot izmērus;
 4. Bojājumu izvietojums, to raksturojums un izmēri.
 5. Apskates protokolam obligāti jāpievieno shēma.

- Notikuma vietas apskates laikā obligāti izņemami lietiskie pierādījumi:
 1. Ierocis;
 2. Lodes un čaulas;
 3. Objekts, uz kura ir primārā šāviena atvere, vai nomazgājumi no tā;
 4. Pašnāvības gadījumā jāveic nomazgājumi no cietušā rokām vai uz tām jāuzvelk polietilēna maisiņi, un norīkojumā tiesu medicīnas ekspertīzei ir jāuzdod jautājums par šāviena pēdām;
 5. Nomazgājumi no aizdomās turēto personu rokām;
 6. Aizdomās turēto personu virsējais apģērbs.

Notikuma vietas apskate nozieguma vietā pēc sprādziena

- Notikuma vietas apskates protokolā obligāti fiksējamie dati:
 1. Sprādziena epicentra atrašanās vieta;
 2. Epicentra raksturojošie izmēri (diametrs, dziļums);
 3. Teritorija ap sprādzienu, sagrauto ēku izmēri un raksturs (sienu, griestu, grīdas materiāls un biezums);
 4. Cietušo stāvoklis un atrašanās vieta;
 5. Atrasto lietisko pierādījumu raksturs un atrašanās vieta;
 6. Izsisto logu stiklu un rāmju izvietojums un attālums no sprādziena epicentra.

- Notikuma vietas apskates laikā obligāti izņemami lietiskie pierādījumi:
 1. Grunts (materiāla) paraugi no sprādziena epicentra;
 2. Kvēpu nomazgājumi;
 3. Sprāgstierīces fragmenti un sastāvdaļas;
 4. Sprāgstierīces iepakojuma fragmenti u.c.;
 5. Priekšmeti, kas varētu būt kontaktā ar sprāgstvielām.

Notikuma vietas apskates īpatnības dažādos specifiskos apstākļos:

- ja notikuma vietas apskati jāizdara naktī;
- notikuma vietas apskate ir sevišķi apgrūtināta stiprā lietū vai sniegputenī;
- notikuma vietas apskate liela ziņkārīgo pūļa klātbūtnē;
- notikuma vieta aizņem sevišķi lielu apvidus iecirkni.

Notikuma vietas apskate naktī

Specifiski apstākļi:

1. grūtāk ievērot un atrast pēdas; iespējams to nejauša bojāšana vai iznīcināšana;
2. tumsā vai vājā apgaismojumā citādi uztver priekšmetu krāsu un pat veidolu;
3. aculiecinieki sliktāk uztver un iegaumē pazīmes;
4. arī apskates dalībnieku psiholoģiskais stāvoklis ir cits, proti – dabīgā noguruma rezultātā grūtāk koncentrēt uzmanību.

! Šie apstākļi nosaka nepieciešamību notikuma vietā izmantot apgaismošanas ierīces.

Notikuma vietas apskate stiprā lietū vai sniegputenī.

Apskates īpatnības:

1. beidzoties nelabvēlīgajiem laika apstākļiem pieļaujama atkārtota apskate;
2. sākotnējā apskatē jāapskata visa notikuma vieta, nosakot un apzīmējot darbības robežas, jānosaka, kur un kādas pēdas varētu atrasties, šīs vietas jānosedz ar polietilēna plēvi, finiera plāksni un tml;
3. Pārvietojami priekšmeti, kuriem var būt pierādījumu nozīme vai uz kuriem var atrast pēdas, precīzi fiksējot to atrašanās vietu dabā un apskates protokolā, izņemami nekavējoties;
4. līdz iespējai sākt atkārtotu apskati jānodrošina notikuma vietas apsardzība.

Notikuma vietas apskate liela ziņkārīgo pūļa klātbūtnē

Apskates īpatnības:

1. nodrošināt apskatāmās teritorijas atbrīvošanu no cilvēkiem;
2. nodrošināt apskatāmās teritorijas ierobežošanu un apsardzi.

! Šādā situācijā apskates dalībnieki nedrīkst skaļi izteikt atrastā un redzamā vērtējumu, kā arī izvirzīt dažādas versijas, jo pūlī iespējama noziedznieka vai citu ieinteresētu personu klātbūtne

Lielu apvidus iecirkņu apskate

Apskates īpatnības:

1. apskati jāizdara vairākiem izmeklētājiem un speciālistiem;
2. visu apvidu no sākuma topogrāfiskajā kartē, bet pēc tam dabā, izmantojot dabiskās robežšķirtnes, sadala vairākos iecirkņos;
3. katru no tiem apskata atsevišķa izmeklēšanas un operatīvā grupa ar savām pieaicinātajām personām.

Pārējo objektu (līķa, dokumentu, telpu, priekšmetu) apskates īpatnības

Līķa apskates īpatnības:

1. tā obligāti izdarāma, piedaloties tiesmedicīnas ekspertam vai - ja tas nav iespējams - citam medicīnas speciālistam;
2. apskate jāsāk ar līķa fotografēšanu, kategoriski aizliegts mainīt līķa pozu, pirms tā nav fiksēta fotografējot vai izdarot videoierakstu;
3. apskates gaitā jānoskaidro cietušā dzimums, aptuvenais vecums, augums, pazīmes, poza, apģērbs, tā pazīmes un stāvoklis, ievainojumi, bojājumi uz apģērba un to sakritība ar ievainojumiem, kabatu saturs, līķa stinguma izpausmes dažādās muskuļu grupās, līķa plankumu esamība, to dislokācija, krāsa un raksturs, līķa temperatūra;
4. ja līķa personība nav zināma, īpaši sīki jānoskaidro uzkrītošās un sevišķās tā ārienes pazīmes.

Telpu, dokumentu un atsevišķu priekšmetu apskate

- **apskatot telpu vai apvidus iecirkni, kuri nav notikuma vieta**, jāievēro visi iepriekš minētie noteikumi un paņēmieni;
- izdarīt **atsevišķu priekšmetu apskati**, kuri neatrodas notikuma vietā, to izdara šo objektu atrašanās vietā vai procesa virzītāja kabinetā, ievērojot kriminālprocesa likuma prasības un vispārējos apskates principus;
- apskatot dokumentus jāievēro visi kriminālprocesa likuma noteikumi un vispārējie apskates principi. Ja mērķis ir atrast uz dokumenta pēdas, lietojami pēdu atrašanas un fiksācijas līdzekļi un paņēmieni.

Pēc kriminālistiskās būtības un satura īpašs apskates veids ir dzīva **cilvēka ķermeņa aplūkošana**, kuru veic, ja ir pietiekams pamats domāt, ka uz personas ķermeņa ir noziedzīga nodarījuma pēdas, sevišķas pazīmes, kurām ir nozīme lietā, vai pati persona atrodas kādā īpašā fizioloģiskā stāvoklī, kā arī lai noskaidrotu tās fizisko attīstību.

Notikuma vietas apskates rezultātu fiksācija KPL 141.-142.p.

- Saskaņā ar spēkā esošo Latvijas Kriminālprocesa Likumu notikuma vietas apskates rezultātu fiksācijas pamatforma ir protokols.

Apskates protokola struktūra

- **ievada daļa** - tajā norāda, kad, kas, kam piedaloties un klātesot, uz kāda pamata, ko, cik ilgi un kādā apgaismojumā apskatījis;
 - **izklāsta daļa** - tajā norāda notikuma vietas izvietojumu apkārtējā vidē, tās vispārējās situācijas, detaļu, priekšmetu, atrasto pēdu un citu pierādījumu aprakstu, negatīvos apstākļus un tml., taču tā nedrīkst saturēt apskates izdarītāja vai klātesošo secinājumus un vērtējumus; atkāpes izņēmuma kārtā iespējama vienīgi tad, ja situācija notikuma vietā līdz apskates sākumam izmainīta, respektīvi - tādā gadījumā protokolā vispirms objektīvi jāfiksē tas, kas redzams apskates brīdī, bet pēc tam iekavās jānorāda izmaiņu aculiecinieka uzvārds un viņa paskaidrojumi;
 - **noslēguma daļa** - tajā norāda, kādi priekšmeti un pēdas, kā un no kurienes izņemti, kā iesaiņoti, ar ko apzīmogoti, kas, ar ko, kā un kādus foto vai video uzņēmumus, plānus vai shēmas sastādījis, kur nosūtīts līķis un tml.
- ! Apskates protokolam **jābūt pilnīgam, bet tai pašā laikā maksimāli lakoniskam**. Tas nozīmē, ka, izlasot protokolu, jāgūst skaidrs priekšstats par notikuma vietas apstākļiem un situāciju, kā arī par visu to, kas atrasts, fiksēts un izņemts apskates laikā.

- Sevišķi vērtīgi tālākā izmeklēšanā ir apskates protokolam pievienojamie **plāni vai shēmas**. Jau viens no kriminālistikas pamatlicējiem Hans Gross savā laikā uzsvēra: «Tikai zīmējums, kaut arī visshematiskākais, var sniegt pareizo priekšstatu, kurš atbilst īstenībai...»
- Līdzīgi fotogrāfijām var būt:
 1. orientējošie;
 2. pārskata;
 3. detaļu plāni vai shēmas.

